

Skattestop og stigende offentlige priser

De skjulte skatter er galoperet i vejret under skattestoppet

Til trods for at regeringen indførte skattestoppet i 2001, er priserne på offentligt regulerede ydelser, de såkaldte 'skjulte skatter', steget kraftigt. Uanset om der er tale om en enlig med børn eller en familie med børn – og uanset om de benytter offentlig transport eller ej – har de fået forøget deres udgifter til områder, der er offentligt prisreguleret. For en børnefamilie kommer prisstigningerne rask væk op og koste 15.500 kr.

af privatøkonom **Mie Dalskov** &
international økonom **Signe Hansen**

22. juni 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Hvor forbrugerpriserne er steget med godt 18 procent siden 2001, er prisstigningen inden for de offentligt relaterede områder steget mere end 44 procent. Det svarer til, at priserne på offentligt relaterede områder er steget med mere end dobbelt så meget som det generelle prisniveau i samfundet.
- For en *familie* med to børn er de årlige udgifter til vand, renovation, daginstitutioner og kollektiv transport steget med mere end 15.500 kr. fra 2001 til 2010. Havde de offentlige priser fulgt de generelle prisstigninger på forbrug, burde priserne kun være steget med 10.000 kr. De årlige meromkostninger for familien er derfor 5.500 kr. set i forhold til, at de offentlige prisstigninger havde fulgt de generelle prisstigninger i forbruget.
- Ligeledes må en *enlig* med to børn i dag betale godt 3.700 kr. mere om året til vand, renovation, daginstitutioner og kollektiv transport, end de generelle prisstigninger i samfundet tilsiger.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

Tlf. 33 55 77 17

Mobil 40 25 18 34

la@ae.dk

Kommunikationschef

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Skattestoppet fra 2001 betyder, at det samlede skattetryk ikke må stige

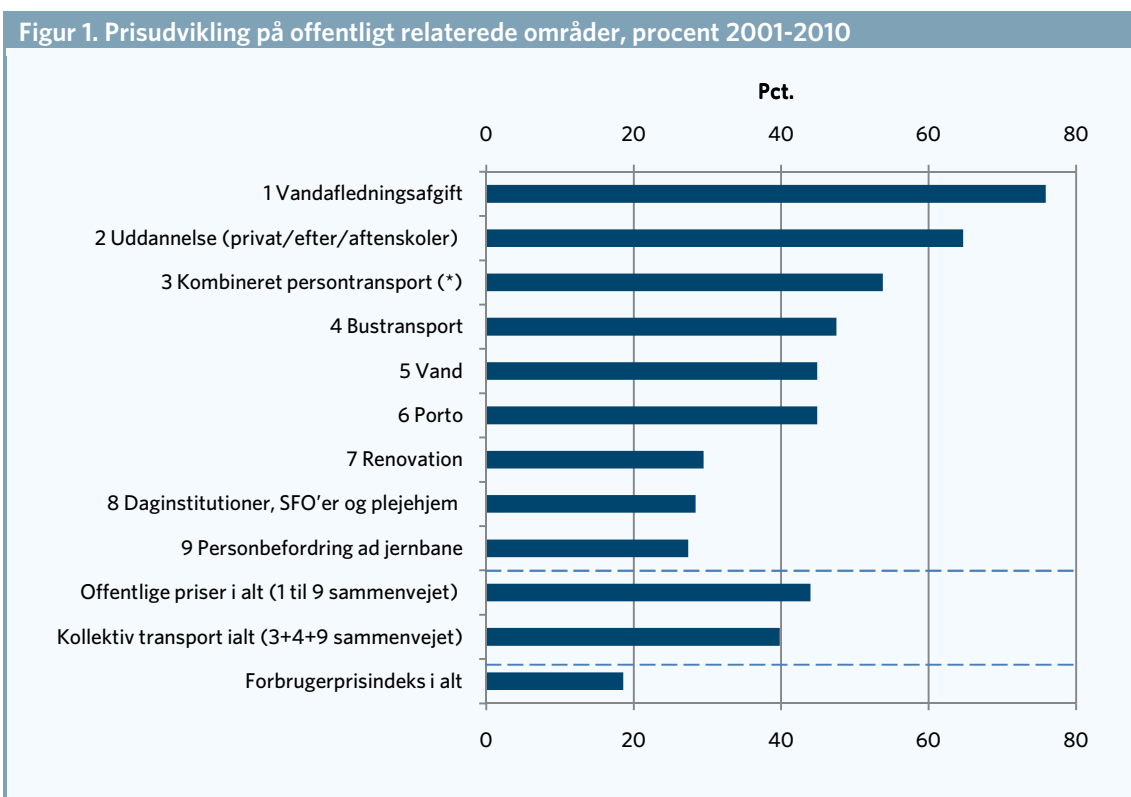
I 2001 indførte VK-regeringen skattestoppet, der kort og godt betyder, at ingen skatter kan sættes op, hvis ikke andres sættes tilsvarende ned. Det dækker konkret over to forhold. For det første holdes skatteprocenterne i Danmark fast. Det er relativt uproblematisk, om end det risikerer at fastlåse skattesystemet, så det ikke følger med samfundsudfordringerne, der ændrer sig.

For det andet holdes en række skatter og afgifter fast i kroner og ører. Det sker, på trods af at den generelle inflation og produktivitetsfremgang i samfundet betyder, at både priser og lønninger stiger. Denne kroner og øre-fastfrysning af først og fremmest ejendomsværdiskatten, men også af miljø-, bil-, tobaks- og alkoholafgifter resulterer i, at indtægterne fra disse ordninger udhules af inflationen. Herved reduceres skatternes andel af de samlede indkomster i Danmark.

De skjulte skatter er steget dobbelt så meget som de generelle prisstigninger

En families økonomi bestemmes imidlertid ikke alene af skatten men ligeledes af, hvor store udgifter familien har til for eksempel vand, daginstitutioner og kollektiv transport - ydelser som de offentlige myndigheder i høj grad bestemmer prisen på.

Figur 1 viser prisudviklingen fra 2001 til 2010 på de varer og tjenester, som de offentlige myndigheder har direkte eller indirekte kontrol over. Figuren indeholder prisudviklingen på vand, renovation, kollektiv transport og daginstitutioner samt uddannelse og porto.

Anm. Sammenvejningen er foretaget på baggrund af posternes vægt i forbrugerprisindekset i 2009. For 2001 til 2009 er tallene baseret på et samlet prisindeks for hele året. Data for 2010 er baseret på et gennemsnit af årets første tre måneder, dvs. fra januar 2010 til marts 2010. Prisstigningen på daginstitutioner, SFO'er og plejehjem dækker også over en serviceforbedring i børnehaverne, da indførelsen af madordning i børnehaverne har fået taksten på børnehaver til at stige. * Kombineret persontransport dækker over kollektiv transport i hovedstadsområdet (MOVIA)
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

Som det fremgår af figuren, er priserne på disse offentligt regulerede ydelser samlet set steget markant mere end forbrugerpriserne generelt. Hvor forbrugerpriserne er steget med godt 18 procent siden 2001, er priserne inden for de offentligt relaterede områder steget mere end 44 procent. Det svarer til, at priserne på offentligt relaterede områder er steget med mere end dobbelt så meget som det generelle prisniveau i samfundet.

De kraftigt stigende priser på de offentligt regulerede ydelser betyder i praksis, at skattestoppet brydes. Selvom der er skattestop vil en typisk dansk familie nemlig opleve at bruge flere penge på offentligt relaterede områder. Det er især priserne på vandafledning og uddannelse, der er røget i vejret. Prisen på uddannelse er steget med 3½ gang så meget som de generelle prisstigninger. Vandafledningsafgiften er samtidig steget med hele fire gange så meget som de generelle prisstigninger i samfundet. Det at tage et bad er med andre ord blevet voldsomt dyrere de sidste knap 10 år. Også kollektiv transport er steget med mere end dobbelt så meget som forbrugerpriserne. Priserne på børnepasning og plejehjem er steget med godt 28 pct., hvilket dog også dækker over en serviceforbedring i form af madordning i børnehaverne.

En familie med to børn: De skjulte skatter koster op mod 15.500 kr. om året

Tabel 1 viser, hvorledes en familie bestående af to voksne og to børn er blevet påvirket af prisstigningerne på vand, renovation, kollektiv transport og daginstitutioner. Der er set på, hvilke omkostninger en familie - med et barn i vuggestue og et barn i fritidshjem og hvor begge voksne har et stort forbrug af kollektiv transport - har haft til vand, renovation, kollektiv transport og daginstitutioner.

Kolonne (a) viser de faktiske prisstigninger fra 2001-2010 og kan fortolkes som en meromkostning i forhold til, at priserne ikke var steget fra 2001 og frem til i dag - altså en slags brugerbetalingsstop eller "skattestop" på de offentlige priser. Som det fremgår af tabellen, har familien fået en meromkostning på godt 15.500 kr. set i forhold til en situation, hvor priserne var blevet holdt i ro.

Tabel 1. Årlig prisstigning fra 2001-2010 for en familie med to børn			
	Faktisk prisstigning (a)	Prisstigning svarende til forbrugerprisindekset (b)	Meromkostning i forhold til forbrugerprisindekset (a-b)
		2010-priser	
Vandforsyning	805	333	472
Renovation	542	341	201
Vandafledning og kloak	1.586	388	1.198
Kollektiv transport	5.060	2.514	2.546
Daginstitution (vuggestue + fritidshjem)	7.554	6.401	1.153
I alt	15.546	9.977	5.570
I alt eksklusiv kollektiv transport	10.486	7.463	3.023

Anm: For 2001 til 2009 er tallene baseret på et samlet prisindeks for hele året. Data for 2010 er baseret på et gennemsnit af årets første tre måneder, dvs. fra januar 2010 til marts 2010. Det antages at begge voksne bruger et 6-zoners abonnementskort til S-tog og bus i 11 måneder om året. Der er valgt et 6-zoners kort, da ændringer i zonesystemet gør det vanskeligt at sammenligne 7-, 8- og alle-zoners kort tilbage i tid. Der tages højde for søskenderabat i daginstitutioner, dvs. at der kun betales 50 pct. af den billigste plads. En del af stigningen i vuggestuetaksten kan skyldes, at der er indført madordning i børnehaverne. Der er dog ikke sket nogen serviceforbedringer inden for vuggestuerne, der som udgangspunkt har haft madordning i hele perioden fra 2001-2010.

Kilde: AE på baggrund af tal fra MOVIA og Danmarks Statistiks forbrugsundersøgelse, forbrugerprisindeks og årstakster i børnepasning.

Tabellen viser desuden, hvad meromkostningerne har været for familien set i forhold til en situation, hvor de offentligt regulerede priser havde fulgt de generelle forbrugerprisstigninger – dvs. hvor meget en typisk familie betaler ekstra i forhold til, hvis de offentligt regulerede priser havde fulgt den generelle prisudvikling på forbrug i en typisk husholdning (forbrugerprisindekset).

Kolonne (b) viser, hvor meget priserne *burde* være steget med, hvis de havde fulgt de generelle prisstigninger i samfundet. Havde de offentligt regulerede priser fulgt de generelle prisstigninger i samfundet, ville de ikke være steget med godt 15.500 kr., men kun med knap 10.000 kr.

Meromkostningen for familien i kolonne (c) er derfor mere end 5.500 kr. set i forhold til, hvis de offentlige prisstigninger havde fulgt de generelle prisstigninger i forbruget. En typisk familie betaler dermed mere end 5.500 kr. ekstra om året, udelukkende fordi de offentligt regulerede priser under skattestoppet er steget mere end priserne på forbrug generelt (forbrugerprisindekset).

I tabel 1 fremgår det endvidere, at hvis familien ikke benyttede kollektiv transport, er de tilsvarende merudgifter hhv. 10.500 kr. i forhold til uændret prisniveau og godt 3.000 kr. i forhold til forbrugerprisindekset. Det viser nederste række i tabel 1. Det er altså i høj grad de stigende priser på offentlig transport, der medfører at familien oplever prisstigninger i de offentligt regulerede ydelser.

Hvis to personer i husstanden benytter et 6-zoners abonnementskort til S-tog i 11 måneder om året, koster det i dag mere end 5.000 kr. mere set i forhold til, hvad det gjorde i 2001. Selv når der renses for de generelle forbrugerprisstigninger svarer det til en merudgift på mere end 2.500 kr.

En enlig med to børn: De skjulte skatter koster over 12.000 kr. om året

I tabel 2 er de tilsvarende beregninger vist for en enlig med to børn i hhv. vuggestue og fritidshjem. I forhold til en situation, hvor de offentligt regulerede priser var faste, må den enlige i 2010 betale godt 12.000 kr. mere, end det var tilfældet i 2001. Det fremgår af kolonne (a).

Tabel 2. Årlig prisstigning fra 2001-2010 for en enlig med to børn

	Faktisk prisstigning (a)	Prisstigning svarende til forbrugerprisindekset (b)	Meromkostning i forhold til forbrugerprisindekset (a-b)
2010-priser			
Vandforsyning	567	235	332
Renovation	518	326	192
Vandafledning og kloak	1.019	249	769
Kollektiv transport	2.530	1.257	1.273
Daginstitution (vuggestue + fritidshjem)	7.554	6.401	1.153
I alt	12.187	8.468	3.720
I alt eksklusiv kollektiv transport	9.657	7.211	2.447

Anm: For 2001 til 2009 er tallene baseret på et samlet prisindeks for hele året. Data for 2010 er baseret på et gennemsnit af årets første tre måneder, dvs. fra januar 2010 til marts 2010. Det antages at den enlige bruger et 6-zoners abonnementskort til S-tog og bus i 11 måneder om året. Der er valgt et 6-zoners kort, da ændringer i zonesystemet gør det vanskeligt at sammenligne 7-, 8- og alle-zoners kort tilbage i tid. Det antages at den enlige ikke opnår fripladstilskud i daginstitutionerne. Der tages højde for søskenderabat i daginstitutioner, dvs. at der kun betales 50 pct. af den billigste plads. En del af stigningen i vuggestuetaksten kan skyldes, at der er indført madordning i børnehaverne. Der er dog ikke sket nogen serviceforbedringer inden for vuggestuerne, der som udgangspunkt har haft madordning i hele perioden fra 2001-2010.

Kilde: AE på baggrund af tal fra MOVIA og Danmarks Statistiks forbrugsundersøgelse, forbrugerprisindeks og årstakster i børnepasning.

Havde priserne på de offentligt regulerede ydelser i stedet fulgt de generelle priser på forbrug, ville forbruget, som det ses af kolonne (b) kun være steget med knap 8.500 kr. Meromkostningen i forhold til de generelle prisstigninger er derfor for en enlig med to børn på mere end 3.700 kr. (kolonne c).

Samme billede gør sig gældende, selv hvis den enlige med to børn ikke benytter sig af offentlig transport. Fraregnes prisstigningerne på den kollektive transport er der således tale om en merudgift på 2.500 kr. i forhold til, hvis priserne var steget som de generelle forbrugerpriser.

De kraftigt stigende offentlige priser udgør en skjult brugerbetaling

Når priserne på de offentligt regulerede ydelser over en årrække er steget markant, indebærer det i realiteten, at de danske familier har oplevet at betale en række "skjulte skatter". Vel at mærke skatter, der – på trods af skattestoppet – faktisk er steget mærkbart i de seneste knap 10 år.

Som analysen viser, er det særligt priserne på vandafledning og kollektiv trafik, der er steget kraftigt. Vandafledningsafgiften er steget med hele fire gange så meget som de generelle prisstigninger i samfundet. Det betyder, at de danske familier reelt har oplevet en stigende skjult brugerbetaling, når de har taget et bad eller vasket tøj. Samtidig er det i høj grad de stigende priser på offentlig transport, der har medført, at de danske familier har oplevet markante prisstigninger i de offentligt regulerede ydelser.